

Intervisitatie
van democratisch samenspel in gemeenten

Samen leren van de praktijk van democratisch samenspel

methodiek Intervisitatie 1.0
Hein Albeda

November 2019

Democratie vernieuwt

De lokale democratie leeft! Veel gemeenten experimenteren met nieuwe vormen en zoeken manieren om te werken in cocreatie, om bewoners zelf te laten beslissen, om beheer meer samen te doen of juist aan anderen over te laten. We zien pilots en experimenten. De gemeente is niet meer de beslisser maar is afhankelijk van de inzet en medewerking van anderen

Democratisch samenspel met elkaar evalueren om te leren

Er is veel uitgetoet in gemeenten. Maar op zoek naar nieuwe experimenten is te weinig achteraf geleerd. De 100 experimenten in het kader van de democratic challenge bevatten vooral experimenten om samen iets op te zetten en vrijwel geen experimenten om samen terug te kijken en te leren. Het is nu tijd om te evalueren en te leren om verder te komen. Omdat er geen systematisch kwaliteitsbeleid is voor het proces om te komen tot besluit en uitvoering in samenspel van gemeente met de samenleving, wordt minder geleerd van ervaringen dan mogelijk.

Intervisitatie als leer- en verbeterinstrument

Dat is de reden geweest om deze verkenning te doen en een instrument te ontwikkelen om democratisch samenspel te evalueren, te leren van ervaringen en komen tot verbeteringen. De verkenning is uitgemond in het instrument intervisitatie. Het geeft terugkijken en leren van ervaringen met democratisch samenspel een plaats in de lokale democratie.

Dit document beschrijft de methodiek van Intervisitatie

Inhoudsopgave

Democratie vernieuwt.....	2
Democratisch samenspel met elkaar evalueren om te leren.....	2
Intervisitatie als leer- en verbeterinstrument.....	2
0. Inleiding.....	1
Intervisitatie: samen analyseren, bespreken en verbeteringen vinden.....	1
Kenmerken intervisitatie.....	1
Uitgangspunt blijft zoeken naar verbetering.....	2
1. Keuze thema	3
2. Zelfanalyse.....	4
Langs drie lijnen bekeken.....	4
Doelen samenspel benoemen.....	5
Projectkwaliteit.....	6
Democratische kwaliteit.....	6
Bouwen aan Sociaal Kapitaal en leren.....	7
Omgang met een dilemma.	7
Lessen en opgaven voor de toekomst.....	7
Zelfanalyse wordt gestuurd naar de intervisitatiecommissie.....	8
3. De gesprekken.....	9
De gespreksvorm.....	9
4. Reflectie en verbeteragenda.....	10
Reflectie.....	10
Verbeteragenda.....	10
5. De terugkomdag.....	11
Bijlage 1 invulformulier zelfanalyse	12
Bijlage 2 Schema verbeteragenda.....	19

Samen leren van de praktijk van democratisch samenspel

0. Inleiding

Intervisitatie: samen analyseren, bespreken en verbeteringen vinden

Intervisitatie is een nieuw instrument, een middenweg tussen intervisie en visitatie. Het is een instrument om op een vaste wijze de kwaliteit van het democratisch samenspel van een gemeente met partners te evalueren, te leren en te verbeteren. Het gebeurt met behulp van externen. Deze vragen door, kijken met een frisse blik, geven ook suggesties, maar deze geven geen oordeel. De gemeente en zijn partners oordelen zelf en kiezen zelf voor verbeteracties. Zo zijn ze zelf bedenker, eigenaar en initiatiefnemer van de verbeteracties naar aanleiding van de evaluatie. Intervisitatie is geen tuchtinstrument, maar een instrument om gemeenten en de partners in staat te stellen gericht te leren en te verbeteren.

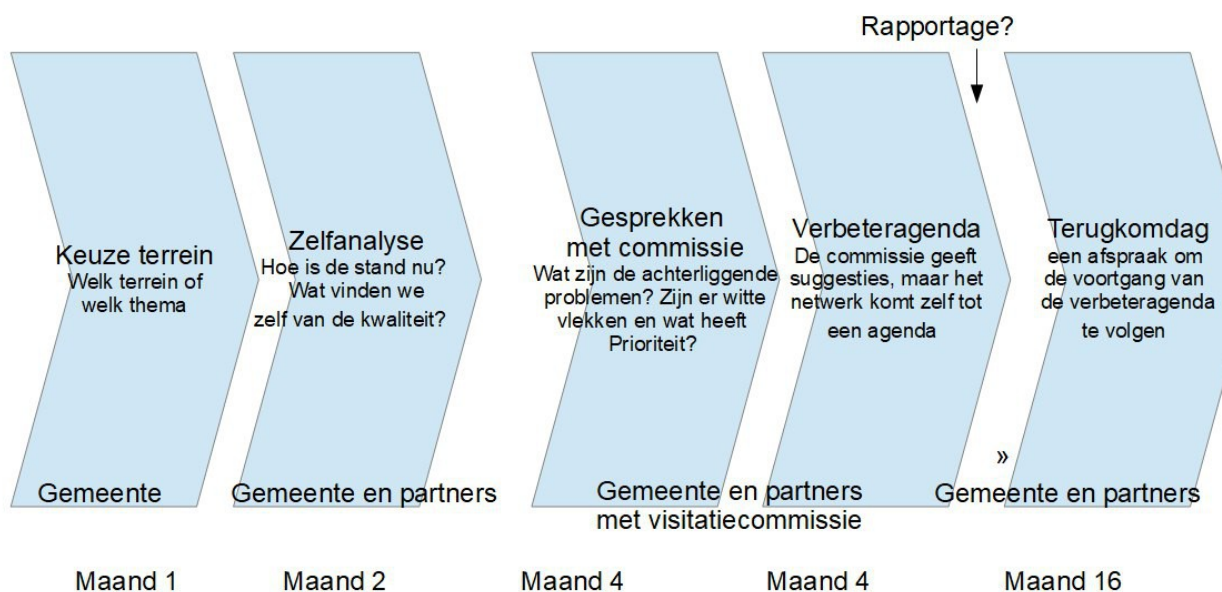
Kenmerken intervisitatie

De kenmerken van de intervisitatie zijn:

- het leren start bij zelfanalyse
- daarbij is de blik gericht op de kwaliteit van processen (snelheid, helderheid), democratische kwaliteit (besluiten op het juiste niveau, met de betrokkenen, legitiem en passend) en de groei van het sociaal kapitaal (leren van ervaringen, borgen en vertrouwen winnen om in de toekomst beter te kunnen samenwerken). Daarnaast gaat het netwerk dieper in op de omgang met dilemma's;
- een externe intervisitatiecommissie bezoekt, vraagt door en reflecteert, geeft ook tips en suggesties, maar geeft geen oordeel;
- gemeente maakt met de partners en anderen uit het netwerk samen een verbeteragenda;
- na jaar kijken gemeente en partners terug op hun verbeteragenda en hun acties
- uitwisseling tussen gemeenten die geïntervisiteerd worden;

we bieden structuur, handreikingen en inspiratie, laten veel ruimte om het de eigen leer- en verbeteragenda van het netwerk te maken

Intervisitatie in een oogopslag

Uitgangspunt blijft zoeken naar verbetering

Uitgangspunt is dat de gemeente en haar partners samen kijken hoe het samenspel was en wat er verbeterd kan worden. Een externe commissie bezoekt hiervoor de gemeente, reflecteert op hun zelfanalyse, vraagt door, merkt op en adviseert, maar oordeelt niet. De uitkomst van de intervisitatie is een verbeteragenda van de gemeente en de andere betrokkenen in het netwerk. Een jaar later blikt het netwerk terug op de voortgang daarvan.

Opdrachtgever is de gemeenteraad, die zelf ook deelnemer is in de intervisitatie en ook zichzelf analyseert en eigen verbeterpunten zal inbrengen.

1. Keuze thema

Gemeenten kunnen een terrein of thema kiezen, maar het moet wel een zinvol thema zijn. Niet overal kan een zinvolle intervisitatie opgezet worden. Enkele terreinen werden al genoemd: de energietransitie, de inrichting of het beheer van de fysieke omgeving, zorg en zelfredzaamheid in het sociaal domein, dorpsdemocratie, of digitale democratie. Daarbij speelt ook de vraag of intergemeentelijk democratisch samenspel als thema ook mogelijk is, omdat de democratie niet bij de gemeentegrens ophoudt. We willen met gemeenten die een intervisitatie willen testen komen tot een beperkt aantal thema's. Gemeenten die hetzelfde thema kozen kunnen dan bij elkaar meekijken en meer van elkaar leren.

Criteria zijn:

- gemeente moet er over gaan en ervan kunnen leren,
- het moet zinvol zijn voor alle deelnemers in het democratisch samenspel
- de partners moeten terug kunnen kijken op reeds gedane projecten,
- voor partners moet het interessant en concreet te maken zijn zodat het leren ook invloed heeft op hun praktijk, hun leven.
- resultaten moeten herkenbaar zijn voor iedereen

2. Zelfanalyse

In de zelfanalyse kijkt de gemeente met partners terug op de besluitvorming rond projecten. De zelfanalyse start nadat de gemeente heeft gekozen op welk terrein ze de intervisitatie gaat doen.

Omdat het college, de gemeenteraad en het ambtelijk apparaat elk een rol hebben, verdient het aanbeveling de aansturing van de zelfanalyse bij de driehoek (of de draaischijf) van burgemeester, griffier en gemeentesecretaris te leggen.

Met behulp van onze handreiking kunnen de gemeente en haar partners een prima zelfevaluatie doen om zich te verbeteren. Belangrijk is dat de partners met de gemeente de zelfanalyse vormgeven. Bij de zelfanalyse hoort dan ook een eerste inventarisatie welke partners op het gekozen terrein betrokken zijn geweest. Zij worden dan uitgenodigd om mee te doen in de zelfanalyse. Voor de zelfanalyse kan ook aangesloten worden op de “handreiking zelfanalyse meervoudige democratie” ook wel de Quick Scan Lokale Democratie.

Binnen de gemeente zal een projectleider aangesteld worden om te zorgen dat het visitatieproces gestroomlijnd verloopt. Deze projectleider zorgt ervoor dat de zelfanalyse op tijd bij de intervisatiecommissie is. Dat betekent niet dat het college en de raad zelf geen rol hebben: zij moeten ook hun eigen rol analyseren.

Langs drie lijnen bekeken

Aan het democratisch samenspel zitten drie soorten kanten.

1. De proceskwaliteit,
2. de democratische kwaliteit en
3. het groeien van sociaal kapitaal.

1. Proceskwaliteit. Dit gaat over goede communicatie en aansturing van projecten. Zo gaat de participatiewijzer van de Ombudsman sterk in op de proceskwaliteit met duidelijke keuzen, tijd goed benutten, goede informatievoorziening en werkelijke interesse. Zo krijgen partners ruimte voor hun inbreng en worden ergernissen door verkeerde verwachtingen voorkomen.

2. Democratische kwaliteit. Dit gaat over besluiten op het juiste niveau, alle belangen in beeld hebben, de rol van de raad, inclusiviteit en zeggenschap. Het gaat er om dat over de rol van de deelnemers is nagedacht en dat zij zeggenschap en invloed hebben die past. Worden de mensen die geraakt worden betrokken en past hun rol?

3. Het sociaal kapitaal (het leer – en verandervermogen en sociaal vermogen om bij de volgende samenwerking op te kunnen voortbouwen) gaat over de hulpbronnen die mensen via netwerken kunnen mobiliseren. Dat sociaal kapitaal behouden en laten groeien vraagt onderling vertrouwen en leer- en verandervermogen en institutioneel geheugen in de organisaties en in het netwerk. Het gaat dan om toegankelijk zijn van kennis en leren van ervaringen in projecten, institutioneel geheugen, het opbouwen van democratische vaardigheden en laten groeien van vertrouwen.

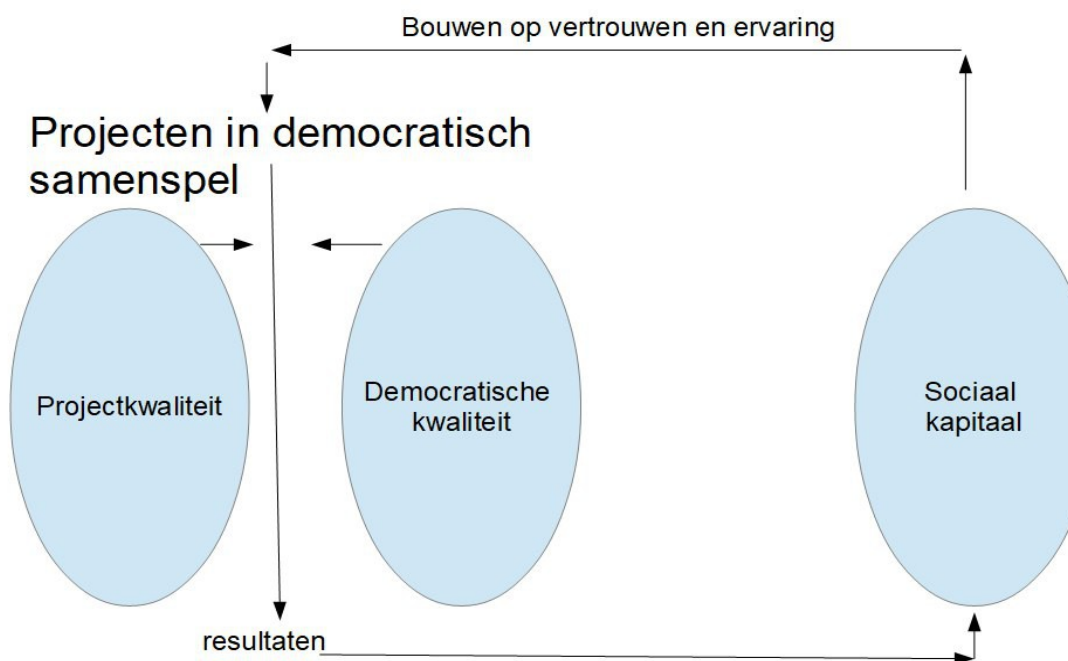
Het verdient aanbeveling de opzet van de zelfanalyse te bespreken met de (onafhankelijke) voorzitter van de intervisitatiecommissie.

Doelen samenspel benoemen

De projecten die binnen het terrein vallen hadden bepaalde doelen, of dat nu impliciet of expliciet was. Er moest een besluit genomen worden, er was een bepaalde planning, er was een rol voor bewoners en bedrijven.

Voor de drie lijnen, is het goed eerst te kijken welke doelen de gemeente heeft vastgelegd rond projectkwaliteit, democratische kwaliteit en sociaal kapitaal. Die zijn niet altijd per project benoemd, soms is het een kader voor burgerparticipatie, soms zijn het meer algemene gedachten rond elkaar serieus nemen. Hoe ver dat serieus nemen gaat hangt misschien af van de plaats op de participatieladder deelnemers hadden. Dit om te voorkomen dat alleen het eindresultaat in de beschouwing wordt meegenomen.

Vervolgens kijkt de gemeente met de betrokken deelnemers hoe de kwaliteit van het democratisch samenspel was. De gemeente kan hier een eigen methode voor kiezen. Wel moet de gemeente de drie lijnen onderscheiden en rond elk van die lijnen met deelnemers de kwaliteit bekijken. Bijlage 1 geeft een mogelijk invulschema. De bedoeling is wel om meerdere projecten die in het thema passen te evalueren. Van goede en van slechte ervaringen valt te leren.

Afbeelding 1: Samenhang bijdrage onderdelen zelfanalyse aan betere resultaten

Projectkwaliteit

Voor de kwaliteit van de processen gaat het om de aansturing van het proces om te komen tot een besluit.

Hoe beoordeel we? Er zijn meerdere mogelijkheden, zoals het scoren rond de regels van de participatiewijzer die werd uitgebracht door de Ombudsman. In bijlage 1 staan mogelijke vragen.

Democratische kwaliteit

We bekijken bij democratische kwaliteit de vraag of besluiten op het juiste niveau genomen worden, alle belangen in beeld zijn, of de rol van de raad passend is en of zeggenschap van bewoners is toegenomen.

Hoe beoordelen we? We kunnen regels uit het democratisch zakboekje nemen of een evaluatie maken van de plaats op de participatieladder. In bijlage 1 staan mogelijke

vragen

Bouwen aan Sociaal Kapitaal en leren

We bekijken de resultaten van de activiteiten van de deelnemers in het participatieproces om het vertrouwen in elkaar te vergroten en van projecten te leren. Wij beschouwen hier alleen de activiteiten van de deelnemers in het participatie- en samenwerkingsproces om te leren, het vertrouwen in elkaar te vergroten en de activiteiten om deelname van mensen in de besluitvorming te vergroten. Binnen de gemeente gaat het ook om activiteiten om kennis en ervaringen te verankeren. Hoe beoordelen we? Evaluatie van de acties om het vertrouwen in elkaar te vergroten en de acties om deelname te vergroten door de (borging van) de leeropbrengst van projecten te bekijken. Mogelijke vragen staan in bijlage 1

Omgang met een dilemma.

Het is een kunst om in de democratie om te gaan met dilemma's. De wijze waarop in een samenleving de belangen-tegenstellingen van groepen en individuen tot hun recht komen, zien we in de manier waarop wordt omgegaan met dilemma's. Daarom hebben we besloten een dilemma toe te voegen.

De manier waarop de gemeente en partners het aanpakken maakt niet uit. Ook de rapportage van de zelfanalyse ligt niet vast. De intervisitatie-commissie moet wel een goed beeld van de kwaliteit kunnen krijgen.

Lessen en opgaven voor de toekomst

We bekijken na de 3 onderdelen welke lessen er geleerd zijn en wat de gemeente en haar netwerk zien als grootste uitdagingen voor de toekomst

Extra vragen over lessen en opgaven na de zelfanalyse rond 3 onderdelen

- Wat heeft ons geholpen bij het bereiken van goede processen, goede democratische kwaliteit en bouwen aan sociaal kapitaal?
- Wat is niet gegaan zoals we vooraf hadden bedacht had? Waarom?
- Wat gaat wie de volgende keer anders / slimmer / beter aanpakken?
- Wat is de grootste opgave voor de toekomst?

De zelfanalyse bestaat dan uit: doelen, huidige stand rond de drie lijnen, een dilemma en een beeld van wat geholpen heeft, wat niet is gegaan zoals bedacht, wat beter aangepakt wordt en wat de grootste opgave is.

Bijlage 1 bevat een mogelijk invulformulier voor de zelfanalyse

Zelfanalyse wordt gestuurd naar de intervisatiecommissie

De zelfanalyse wordt tijdig aan de intervisatiecommissie gestuurd zodat deze kan zien of de zelfanalyse voldoende voorbereiding is voor de intervisatiegesprekken.

Eventueel kan de intervisatiecommissie nadere vragen stellen. Deze processtap is ingevoegd om te voorkomen dat de zelfanalyse teveel vooraf is vastgelegd, maar ook om te voorkomen dat op de dag met de gesprekken blijkt dat de zelfanalyse niet genoeg informatie geeft.

3. De gesprekken

Voor de gesprekken worden alle betrokkenen uitgenodigd. Om het gesprek daadwerkelijk te kunnen voeren wordt de groepsgrootte beperkt. Er worden dan vertegenwoordigers gekozen om mee te spreken.
Hoe zien de gesprekken op de visitatiedag er uit?

De gesprekken rond de intervisitatie vinden plaats op één dag. De opbouw is als volgt:

1. start met (vertegenwoordiging van) het college van B&W zonder gemeentesecretaris
2. (vertegenwoordiging van) de gemeenteraad (met met de griffier)
3. gemeentesecretaris met relevante ambtenaren
4. delegatie van bewoners afh gemeentegrootte 5 ? 10? 20?
5. instellingen en bedrijven afh gemeentegrootte vb ondernemers, woningcorporatie,
6. dilemma gepresenteerd door de diverse betrokkenen (gemeente, groepen van bewoners ..)
7. eerste mondelinge reflectie van de commissie
8. gezamenlijke verbeteragenda opstellen

De gespreksvorm

De gespreksvorm is vrij. De commissie probeert vooral greep te krijgen op de doelen, wat achterliggende problemen zijn, witte vlekken of onontgonnen terrein. Dat betekent dat de commissie het oordeel zo lang mogelijk uitstelt en goed doorvraagt over achtergronden van successen en knelpunten. Van belang is dat de commissie oplet dat de 3 perspectieven (projectkwaliteit, democratische kwaliteit en sociaal kapitaal) aan de orde komen. De verbeteragenda komt pas aan de orde aan het eind van de visitatiedag.

Er zijn vele manieren om het gesprek te voeren afhankelijk van het soort knelpunt en de ervaring van de deelnemers op het gekozen onderwerp.

4. Reflectie en verbeteragenda

Reflectie

De commissie komt na de gesprekken met een beeld wat als bevindingen opkomt na de gesprekken. De commissie gaat in op wat volgens de partners goed gaat en wat beter kan, waar strijdigheden te zien lijken en waar witte vlekken kunnen liggen. De commissie oordeelt niet, het oordeel blijft aan het netwerk van actoren. Wel kan de commissie suggesties doen voor een verbeteragenda die ingaat op:

- proceskwaliteit:
- democratische kwaliteit
- sociaal kapitaal en leeromgeving

De commissie geeft een eerste mondelinge reflectie. Binnen een week ligt er een schriftelijke versie. Bij de eerste mondelinge reflectie is iedereen welkom die de commissie heeft gesproken, maar de gesprekspartners kunnen ook kiezen om enkele mensen af te vaardigen. De commissie geeft weliswaar suggesties, maar de gemeente en haar partners komen zelf tot een verbeteragenda.

Verbeteragenda

Na de reflectie van de commissie maken de partners samen de verbeteragenda. Hoe ze dat doen is open, maar van alle actoren verwachten we betrokkenheid.

De verbeteragenda, met een plan wie wat doet, welke acties wanneer klaar zijn moet in binnen afzienbare tijd (denk aan een maand) bij de gemeenteraad liggen zodat de gemeenteraad betrokken blijft. De verbeteragenda kan voor alle actoren verbeteracties bevatten. In elk geval verwachten we van de gemeentelijke kant punten voor de verbeteragenda van de raad, het college en het apparaat.

Een schema voor de verbeteragenda zou er uit kunnen zien als in bijlage 2.

5. De terugkomdag

De terugkomdag is bedoeld om gezamenlijk te bekijken wat er gedaan is aan de verbeteragenda die na de intervisitatie is opgesteld. Wat lukte? Wat viel tegen en waarom? In principe organiseert de gemeente deze dag in samenwerking met de belangrijkste partners die ook op de intervisiedag waren. We gaan er van uit dat de commissie niet aanwezig is. Eventueel kan de gemeente besluiten een onafhankelijk voorzitter van de bijeenkomst te kiezen.

Het is niet de bedoeling op deze dag te komen tot afrekening, met elkaar reflecteren staat centraal.

We denken aan het langslopen van de verbeteragenda en vervolgens:

1. Zelfreflectie op de eigen werkwijze van mensen en organisaties in een netwerk , waarom lukt wat was afgesproken en waarom lukt iets niet?
2. Achterhalen van onevenwichtigheden in de samenwerking of eigen werkwijze
3. Besef bij netwerkpartners welke patronen samenwerking frustreren en welke bevorderen
4. Komen tot een gezamenlijke conclusie over de voortgang

Bijlage 1 invulformulier zelfanalyse

Invulformulier Zelfanalyse

Geef aan welk thema gekozen is voor de intervisitatie en waarom:

--

Een bijlage zou toegevoegd kunnen worden met een korte beschrijving van de projecten die rond dit thema zijn geanalyseerd. Onderscheid trajecten waarbij de gemeente initiatiefnemer was en trajecten waarbij andere partijen initiatiefnemer waren.

Projectkwaliteit

Voor de kwaliteit van de processen gaat het om de *aansturing* van het proces om te komen tot een besluit.

Zijn er doelen gesteld rond de kwaliteit van de aansturing van projecten? Worden deze doelen gevolgd?

Doelen	Op welke wijze gevolgd

Hoe beoordelen we? Er zijn meerdere mogelijkheden, zoals het scoren rond de regels van de participatiewijzer. Hieronder de vragen van de participatiewijzer

Evalueer meerdere projecten en geef een cijfer (1 is volstrekt niet van toepassing, 10 volledig van toepassing): Geef in deze tabel de gemiddelde cijfers per groep weer

uitspraken	Gem	Bew	Bedr	...
De gemeente motiveert altijd of en zo ja hoe ze burgers betreft bij beleids- en besluitvorming.				
De gemeente maakt participatie een vast onderdeel van het politieke en bestuurlijke besluitvormingstraject				
De gemeente gaat zeer terughoudend om met de mogelijkheid om participatie te beperken vanwege het algemeen belang. Kiest de gemeente er voor om burgerparticipatie te beperken, dan moet ze de keuze motiveren.				
De gemeente bepaalt voordat het participatietraject van start gaat welke rol de burger krijgt: meebeslissen, coproduceren, adviseren, raadplegen of informeren				
De gemeente zorgt voor een zorgvuldig vormgegeven				

<p>participatieproces. Dit betekent dat de gemeente expliciet maakt:</p> <ul style="list-style-type: none"> – welk onderwerp ter discussie staat; – wie ze bij de beleids/ besluitvorming betreft, dus wie belanghebbenden zijn – op welke wijze ze het participatieproces inricht, zo mogelijk in overleg met belanghebbenden) (laatste stukje bij kwaliteit democratie) – op welke wijze ze de burger het best kan bereiken, bijvoorbeeld per brief, via de media of huisbezoek. <p>De gemeente is oprecht geïnteresseerd in hetgeen burgers naar voren brengen en laat dat merken in woord en daad. Anderzijds: Van burgers mag een constructieve bijdrage worden verwacht</p> <p>De gemeente weegt de inbreng van burgers mee in de uiteindelijke beslissing en maakt dat zichtbaar.</p> <p>De gemeente levert extra inspanning om álle belanghebbenden actief te betrekken, dus ook degenen die zich niet meteen in eerste instantie zelf aanmelden, bijvoorbeeld in de keuze van de manieren om mensen te benaderen.</p> <p>De gemeente informeert de burger tijdig en volledig over het onderwerp van participatie, hun rol en de manier waarop het participatieproces vorm krijgt</p> <p>De gemeente informeert burgers gedurende het participatietraject regelmatig over wat er gebeurt met hun inbreng. De inbreng van burgers wordt schriftelijk vastgelegd.</p> <p>De gemeente informeert burgers ook over lang stilliggen, uitstel of wijziging van voornemens of plannen van de gemeente.</p> <p>De gemeente motiveert haar besluit waarbij ze aandacht besteedt aan de door burgers naar voren gebrachte (tegen)argumenten.</p>				
--	--	--	--	--

Evalueer apart de projecten die door anderen worden aangestuurd en maak daar een apart overzicht van.

Democratische kwaliteit

We bekijken bij democratische kwaliteit de vraag of besluiten op het juiste niveau genomen worden, alle belangen in beeld zijn, of de rol van de raad passend is en of zeggenschap van bewoners is toegenomen.

Zijn er doelen gesteld rond de democratische kwaliteit van projecten? Worden deze doelen gevolgd?

Doelen	Op welke wijze
--------	----------------

	gevolgd

Hoe beoordelen we? Deze vragen kunnen gebruikt worden (ze zijn gebaseerd op Democratic Challenge en Binnema + Michels). Onderstaande tabel kan gebruikt worden. Maak – als er initiatieven vanuit andere partijen dan de gemeente komen - meerdere tabellen. Minimaal moet de tabel voor gemeentelijke projecten ingevuld zijn. Anderen kunnen voor een eigen evaluatie kiezen.

uitspraken	Gem	Bew	Bedr	...
De initiatiefnemer gaat voor een open gesprek, liefst een publiek debat met alle belanghebbenden, waarbij de initiatiefnemer zijn eigen aannames ter discussie kan stellen				
De initiatiefnemer probeert zeggenschap zoveel mogelijk te delen met belanghebbende partijen, bijvoorbeeld door bewoners meer invloed te geven op hun dorp, wijk of een beleidsterrein				
De initiatiefnemer gaat bewust op zoek naar de stem van de minderheid, hoe klein ook. De initiatiefnemer besteedt aandacht aan het betrekken van zwijgende en boze burgers De initiatiefnemer zorgt ervoor dat besluiten en activiteiten zichtbaar en toegankelijk zijn voor iedereen bijvoorbeeld via een blog, site, of actief twitteraccount				
De initiatiefnemer zorgt ervoor dat er ruimte is voor tegengeluid, zoals kritische bewoners, sites, pers of instanties als een rekenkamer en Ombudsman.				
Heeft de deelname invloed op agendavorming en beleid?				
Is er sprake van deliberatie en dialoog?				
Draagt het project bij aan beter democratisch burgerschap, waarbij mensen verantwoordelijkheid nemen?				
Steunen deelnemers het proces en de uitkomst?				
Was de rol van de gemeenteraad passend?				

Bouwen aan Sociaal Kapitaal en leren

We bekijken de resultaten van de activiteiten van de deelnemers in het participatieproces om het vertrouwen in elkaar te vergroten en van projecten te leren.

Zijn er doelen gesteld rond het sociaal kapitaal en leren? Worden deze doelen gevolgd?

Doelen	Op welke wijze gevolgd

Hoe beoordelen we? Evaluatie van de acties om het vertrouwen in elkaar te vergroten en de acties om deelname te vergroten door de (borging van) de leeropbrengst van projecten te bekijken.

uitspraken	apparaat	college	raad	...
<p>Onderdeel A, (alleen invullen door de gemeentelijke actoren over Leren van ervaringen binnen de gemeentelijke organisatie en deze kennis vasthouden. 1 is volledig nee, 10 is volledig ja)</p> <p>Individueel leren:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Maakt het werken in democratisch samenspel met belanghebbenden binnen de gemeente <i>onderdeel van functionerings- en evaluatiegesprekken</i>? 2. Worden <i>evaluaties vastgelegd en gedeeld met relevante collega's</i>? 3. Is er een <i>veilige omgeving om kritische evaluaties op te stellen</i>? <p>Collectief leren:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Worden aandachtspunten uit <i>evaluaties breed gedeeld</i> en leren anderen van de ervaring van de deelnemers? 2. Is de <i>politieke geschiedenis</i> voor iedereen in de organisaties <i>goed terug te vinden</i>? 				
	Gem	Bew	Bedr	..
<p>Onderdeel B. In te vullen door alle actoren.</p> <p>Hoe is bereidheid en ervaring van belanghebbenden om deel te nemen aan projecten en ervaring met besluitvorming?</p> <p>Hoe de partijen scoren elkaar op: (cijfers geven ontvangen cijfers weer.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>vertrouwen</i> in de ander 2. bereidheid en praktijk om <i>informatie te delen</i> 3. <i>ruimte</i> die men bij de ander ervaart voor <i>tegenspraak</i> <p>Hoe scoren de belanghebbende partijen zichzelf op</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. bereidheid <i>verantwoordelijkheid te nemen</i> 2. bereidheid <i>informatie te delen en</i> 3. <i>leren van ervaringen</i> met inspraak, advies en co-creatie 				

--	--	--	--	--

Omgang met een dilemma.

De term dilemma duidt een keuze aan uit twee of meer alternatieven, die even (on)aantrekkelijk zijn. Een probleem leidt niet logisch redenerend tot één oplossing, maar er zijn verschillende visies op het probleem en de oplossing van de een lijkt de ander in de weg te zitten, terwijl de oplossing van de ander de eerste juist in de weg zit.

Omschrijf welk dilemma gekozen is, welke belangen en waarden een rol speelden.

--

Vragen rond een te presenteren dilemma:

Laat per groep scoren (volledig nee is 1, volledig ja is 10)

uitspraken	Gem	Bew	Bedr	...
<ul style="list-style-type: none"> • Is er sprake van erkenning van wensen de verschillende belanghebbenden. Hebben zij ruimte en voelen zij zich gehoord in hun beelden? • Is er een goede ordening ingebracht om de verschillen en overeenkomsten te kennen? Herkenden deelnemers de ordering om iedere inbreng recht te doen? • Op welke manier hebben de partijen gepoogd een balans te krijgen? • Is er creatief gezocht om de belangen te overstijgen en te verbinden? • Is er een nieuw idee of perspectief naar boven gekomen? • Is de poging om tegenpolen samen te brengen geslaagd? • Is vertrouwen tussen partijen gegroeid? • Hebben de organisaties geleerd van de aanpak van het dilemma 				

Lessen en opgaven voor de toekomst

We bekijken na de 3 onderdelen welke lessen er geleerd zijn en wat de gemeente en haar netwerk zien als grootste uitdagingen voor de toekomst

welke lessen zijn er geleerd rond het gekozen thema?

Gemeente:
Bewoners :

Bedrijven:

Wat ziet het netwerk als de grootste opgave voor de toekomst rond het gekozen thema?

--

De manier waarop de gemeente en partners het aanpakken maakt niet uit. Ook de rapportage van de zelfanalyse ligt niet vast. De intervisitatie-commissie moet een goed beeld van de kwaliteit kunnen krijgen. Dit format is niet meer dan een mogelijk format.

Bijlage 2 Schema verbeteragenda

Schema voor de verbeteragenda

Om te zien of alle actoren en de drie aspecten van democratisch samenspel geraakt worden kan de verbeteragenda in dit schema worden gezet.

De partners kijken zelf of de verbeteracties SMART (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden zijn). Is dat het geval, dan is het na een jaar goed mogelijk om naar de voortgang te kijken.

Actor	Verbeteractie	Procestkwaliteit	Democratische kwaliteit	Sociaal kapitaal	Planning
Gemeenteraad					
College					
Apparaat					
Bewoners					
Bedrijven					

